

Sławomir Ropiak

Obraz Najświętszej Maryi Panny w pieśniach do Matki Bożej Nieustającej Pomocy

Studia Redemptorystowskie nr 11, 274-293

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Sławomir Ropiak
UWM – Olsztyn

OBRAZ NAJŚWIĘTSZEJ MARYI PANNY W PIEŚNIACH DO MATKI BOŻEJ NIEUSTAJĄCEJ POMOCY

Słowa kluczowe: ikona, Matka Boża Nieustającej Pomocy, obraz, pieśni maryjne, pobożność ludowa
Keywords: icon, Our Lady of God of Perpetual Succour, image, songs of the Virgin Mary, folk godliness
Schlüsselwörter: die Ikone, die Göttliche Mutter der Unaufhörlichen Hilfe, das Bild, Lieder zu Maria, die Volksfrömmigkeit

Nabożeństwo do Matki Bożej Nieustającej Pomocy¹, znane w Polsce od 1869 roku² za sprawą redemptorystów³, bogate jest w liczne pieśni. Obecnie przeżywa swoisty renesans. Nieustająca pomoc Matki Bożej przyzywana jest nie tylko w polskich kościołach⁴, lecz także w wielu domach katolickich⁵. Dzieje się tak od czasu powstania w Toruniu redemptorystowskiej rozgłośni Radio Maryja. W każdą środę rozchodzi się na falach eteru śpiew pieśni do Matki Bożej Nieustającej Pomocy, godzinek oraz nieustannej nowenny⁶.

Popularność tego maryjnego nabożeństwa inspiruje do refleksji nad nim w świetle dokumentów Kościoła dotyczących zarówno mariologii, jak i pobożności ludowej i liturgii⁷. Celem niniejszego opracowania jest ukazanie teologicznego obrazu Najświętszej Maryi Panny zawartego w pieśniach kościelnych do MBNP.

¹ Zob. *Ważniejsze modlitwy i pieśni na czas Nieustającej Nowenny*, Warszawa 1951; *Nabożeństwo do Matki Bożej Nieustającej Pomocy. Przewodnik duszpasterza*, red. S. Madeja, Kraków 2010² (dalej: NdMBNP).

² Do Polski pierwsza kopia obrazu MBNP dotarła w 1869 roku, a rozkwit nabożeństwa wiązał się z przybyciem redemptorystów do Mościsk; zob. A. Łabuda, *Ikona Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Mościskach. Modlitewnik*, Lublin 2001, s. 23–28.

³ Zob. A. Bazieli, *Sługa Boży O. Bernard Łubieński Apostoł kultu Matki Boskiej Nieustającej Pomocy*, Tuchów 1995.

⁴ Zob. <http://kosciol.wiara.pl/doc/490258.Matka-Boza-Nieustajacej-Pomocy> (dostęp: 18 maja 2012).

⁵ Z racji przyczynkarskiego charakteru artykułu pomijam interesujące zagadnienie z zakresu ekumenizmu, dotyczące kultu obrazu MBNP w kościołach mariawickich.

⁶ Zob. ramówka Radia Maryja: środa, godz. 8.05: Godzinki ku czci MBNP; 18.00: Nowenna do MBNP.

⁷ Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii. Zasady i wskazania*, tłum. J. Sroka, Pallottinum 2003 (dalej: DPLiL).

1. Matka Boża Nieustającej Pomocy piękna w swym wizerunku

W pieśniach do MBNP przewijają się motywy nawiązujące do zewnętrznego wyglądu Maryi w Jej wizerunku. Przy pisaniu ikony obowiązują ściśle kanony piękna. Nieustająca Pomoc to Mateczka *cudna*⁸. Jej skupiona postać wyobraża ideał piękna wolnego od ziemskich powabów⁹.

Obecnie spopularyzowana forma nabożeństwa do MBNP ukształtowała się pod wpływem duchowości ojców redemptorystów, którym 19 stycznia 1866 roku papież Pius IX przekazał pod opiekę cudowny wizerunek Nieustającej Pomocy (powstał on prawdopodobnie na Krecie pod koniec XIV wieku¹⁰).

Redemptoryści, podejmując gorliwą działalność misyjną w całej Europie i na innych kontynentach, popularyzowali kopie tego obrazu oraz ożywiali pobożność maryjną według modelu nabożeństwa do MBNP¹¹. Pieśni śpiewa się *przed Twoim obrazem / Nieustającej Pomocy*¹².

Oryginalny obraz MBNP jest malowidłem wykonanym techniką temperową na orzechowej desce o rozmiarach 53×41,5 cm i łączy w sobie elementy dwóch typów ikony: *Eleusa* – Tkliwa oraz *Hodigitria* – Wskazująca drogę¹³. Na złotym tle ikony odcinają się dwie główne postacie: Maryi Dziewicy i Jej Syna. Czciociele MBNP śpiewają: *Cześć Ci składamy, wielka Matko Boża, / w świętym obrazie na złocistym tle, / świecisz zawsze jak poranna zorza, / oraz Twój Jezus, słodkie dziecię Twe*¹⁴. Maryja trzyma Dzieciątka na lewym ramieniu, a prawą dłońią podtrzymuje Jego rączki¹⁵: *Twój Jezus wśród trwogi / dłońmi ujmuje Twą rękę*¹⁶.

1.1. Matka Boża piękniejsza nad wszelkie stworzenie

Połączenie dwóch typów ikonograficznych i dodatkowe specyficzne elementy nadają ikonie Nieustającej Pomocy swoisty, niepowtarzalny charakter¹⁷. W jednej z pieśni wierni śpiewają: *Jakże piękna jesteś, Pani, / cudna niby rajski kwiat*¹⁸.

⁸ *Nieustająca Pomoc* (Ty czekaj mnie, Mateczko cudna), t. i m.: o. W. Skroboszewski, w: *Zbiór pieśni ku czci Matki Bożej Nieustającej Pomocy z towarzyszeniem organów*, red. S. Czyż, Tuchów 2001 (dalej: Zp MBNP), zwr. 1, s. 62.

⁹ Por. NdMBNP, s. 7.

¹⁰ Zob. J.C. Cruz, *Cudowne wizerunki Najświętszej Maryi Panny. Sto sławnych figur i obrazów*, tłum. H. Dymel-Trzebiatowska, Gdańsk 2004, s. 214–217.

¹¹ *Nieustająca Pomoc. Ikona – Historia, Nowenna do Matki Bożej Nieustającej Pomocy*, Tuchów 1988, s. 6–20; zob. *Ośrodki kultu Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w świecie*, w: http://www.zrodlo.krakow.pl/Archiwum/Numery_Specjalne/Nr_30_2000/12.

¹² *Matko, przed Twoim obrazem*, t.: o. M. Krzepiński, m.: o. A. Klamana, w: Zp MBNP, zwr. 1, s. 24.

¹³ *Nieustająca Pomoc. Ikona...*, dz. cyt., s. 6–20.

¹⁴ *Cześć Ci składamy, wielka Matko Boża*, t.: o. Fr. CSsR, m.: St. Szychowski, w: Zp MBNP, zwr. 1, s. 43–44.

¹⁵ Por. J. Dołbakowski, *Wybrał ich Bóg. Święci i błogosławieni redemptoryści*, Kraków 1998, s. 187–188.

¹⁶ *Matko, przed Twoim obrazem*, dz. cyt., zwr. 3, s. 24.

¹⁷ Por. J. Dołbakowski, *Wybrał ich Bóg*, dz. cyt., s. 187.

¹⁸ *Jakże piękna jesteś, Pani*, t.: ks. R. Sztajor, m.: W. Lindert, w: Zp MBNP, zwr. 1, s. 16.

Maryja wychwalana jest jako najpiękniejsze stworzenie Boże: *Witaj, Maryjo, Umiłowana / od Boga Stwórcy już przed wiekami*¹⁹; *Przed Twym obrazem kłęka lud w podziwie, / wzrok Twój zachwyca, wabi urok szat, / Kościół też głosi, że na ziemskiej niwie / Tyś najpiękniejszy Boga Stwórcy kwiat*²⁰.

Piękno MBNP wyrażane jest w przeróżnych porównaniach i tytułach poetyckich: *Tyś drogi naszej ziemskiej słońcem, / o Tobie wiecznie chcemy śnić*²¹; *Jutrzenko zaranna na niebie. / Piękniejsza nad słońce i gwiazdy. / Śliczniejsza nad cedry Libanu. / Cudniejsza nad perły i złoto. / Panno łask Bożych pełna. / Panno Księżno niebieska. / Panno Niepokalana. / Panno cnót wszelkich wzorze*²².

Piękno ikony płynie z zawartej w niej prawdy teologicznej. MBNP to *Boga rodzica, Maryja Dziewica*²³; *Matka wielka, / Święta Boża Rodzicielka*²⁴. Nadprzyrodzone piękno Maryi *rozwesela nas / w strapienia każdy czas*²⁵. Doskonałość i świętość Maryi urzeka wiernych²⁶. Jest Ona umieszczona w soteriologicznej perspektywie odwiecznego planu Boga: *Matko przedziwnej pomocy. / Wszak Stwórca zbawcze dusz plany, / zwierzył łaskawie Twój moc*²⁷. Maryja jest piękna, ponieważ odbija odwieczną pomoc Wszechmogącego Boga²⁸. Podobnie jak *szczęśliwi święci w niebios chwale, / wpatrzeni w cudną Marii twarz, / na ziemi w słodkim serc zapale, / z radością czcimy obraz nasz*²⁹.

Czciciele Matki Bożej, urzeczeni Jej pięknem, powtarzają za św. Teresą: *Matko, wiesz dobrze, że od młodości / Obraz Twój porwał me serce, / że Twe oblicze pełne czułości / szczęście mi daje w rozterce*³⁰.

1.2. Matka i Dziewica o tkliwym obliczu

Od ikony nie oczekuje się, by ukazywała ładną twarz, lecz aby oddawała nadprzyrodzone piękno przedstawianej osoby. MBNP ukazana jest na ikonie frontalnie, co umożliwi bezpośredni kontakt z Nią i napełnia wizerunek Jej obecnością³¹. Potwierdzają to słowa pieśni: *patrzyć chcę zawsze w twarz Twoją*³².

¹⁹ *Witaj, Maryjo, Umiłowana*, t.: o. S. Trąbka, m.: o. A. Kłaman, w: Zp MBNP, zwr. 1, s. 38.

²⁰ *Cześć Ci składamy, wielka Matko Boża*, dz. cyt., zwr. 2, s. 43.

²¹ *Szczęśliwi święci w niebios chwale*, t.: o. Fr., m.: ks. A. Chlondowski, w: Zp MBNP, zwr. 1, s. 34.

²² *O Matko Boska, za nami wstawiaj się*, t. i m.: a.n., w: *Cantate. Śpiewnik seminaryjny*, wybór i oprac. A. Zajac, S. Ganczarski, Tarnów 2001⁴, n. 50, zwr. 1–2, s. 95 (dalej: *Cantate*).

²³ *Kiedy Twe dziecię*, t.: „Chorągiew Maryi”, m.: ks. A. Chlondowski, w: Zp MBNP, ref., s. 18.

²⁴ *Słyszę, Matko, żeś jest wielka*, t.: CSsR, m.: ks. A. Chlondowski, w: Zp MBNP, zwr. 1, s. 33.

²⁵ *Anielskie Twoje lico*, t.: x CSsR, m.: ks. J. O. Mański, w: Zp MBNP, zwr. 1, s. 12.

²⁶ Por. KKK 972.

²⁷ *Matko, przed Twoim obrazem*, dz. cyt., zwr. 2, s. 24.

²⁸ Por. M. Kotyński, *Medytacje nad Ikoną Matki Bożej Nieustającej Pomocy*, Kraków 2011, s. 28.

²⁹ *Szczęśliwi święci w niebios chwale*, dz. cyt., zwr. 1, s. 34.

³⁰ *Matko, wiesz dobrze*, t.: św. Teresa od Dz. Jezus, m.: ks. A. Chlondowski, w: Zp MBNP, s. 25; zob. tamże, s. 55–56.

³¹ Por. M. Kotyński, *Medytacje nad Ikoną...*, dz. cyt., s. 36.

³² *Matko, wiesz dobrze*, dz. cyt., zwr. 1, s. 25; zob. tamże, s. 55–56.

Tkliwość MBNP podkreślają słowa opisujące piękno Jej twarzy. Wierni wyznają z miłością i zachwytem: *w Twe macierzyńskie patrzeć lico, (...) / to nasza radość, o Dziewico*³³. Oblicze Maryi w ikonie namalowane jest według wschodniego kanonu piękna, z charakterystycznym wydłużonym nosem, zamkniętymi, delikatnymi i małymi ustami, dużymi oczami koloru oliwkowego, mocno zarysowanymi i wydłużonymi brwiami³⁴. W pieśni wychwalane jest *Anielskie Twoje lico, / o Matko i Dziewico*³⁵.

Twarz MBNP jest pełna dobroci i łagodności, smutku i zamyślenia³⁶. Tak też czciciele Ją odbierają. W serdecznej modlitwie wołają: *słodkie Twe lico też litością tchnie*³⁷.

1.3. Matka o zatroskanych oczach

Oczy Matki Bożej, szeroko otwarte, pełne zatroskania, miłości i smutku, skierowane są poza ikonę, na patrzącego³⁸. Wspominają o tym słowa pieśni: *Ku nam, Maryjo, oczy swe kierujesz*³⁹. Obejmuje Ona spojrzeniem pełnym matczynej troski całe Mistyczne Ciało Chrystusa, wszystkich ludzi w oczekiwaniu na modlitewne spotkanie z nimi i przekazanie im łaski Odkupienia⁴⁰. Wierni wyznają: *Anielskie Twoje oko, / spogląda tak głęboko, / przenika duszę wskroś*⁴¹. *Twe oczy natchnione i w ludzi wpatrzone, / ślą w serca zbawienne spojrzenie, / wzywają do skruchy, dodają otuchy, / nadziei wznieczają promienie*⁴².

Owalna głowa Maryi, lekko pochylona w stronę Jezusa, wywołuje silne wrażenie, że Jej oczy patrzą jednocześnie na Syna i na modlących się przed wizerunkiem⁴³, bo jest to błogosławiona Matka Boga i Matka ludzi⁴⁴. W oczach Nieustającej Pomocy kryje się *pełnia miłości, dobroci, litości*⁴⁵. Autor jednej z pieśni opisuje swe przeżycie wiary, gdy *dobrze Twe oczy, Matko, wpatrzone, / w których się niebios cisza odbija*⁴⁶, doświadcza wewnętrznego ukojenia. Liryzm nabożeństwa do MBNP wydobywa z Jej obrazu niezwykłą dobroć: *w oczach masz dobroci blask*⁴⁷; *Twe lica [oczy] jakże łaskawe są, / pociąga stódcz z nich*

³³ *Szczęśliwi święci w niebios chwale*, dz. cyt., zwr. 2, s. 34.

³⁴ Por. J. Dołbakowski, *Wybrał ich Bóg*, dz. cyt., s. 187–188.

³⁵ *Anielskie Twoje lico*, dz. cyt., zwr. 1, s. 12.

³⁶ Por. J. Dołbakowski, *Wybrał ich Bóg*, dz. cyt., s. 187–188.

³⁷ *Cześć Ci składamy, wielka Matko Boża*, dz. cyt., zwr. 3, s. 43.

³⁸ Por. J. Dołbakowski, *Wybrał ich Bóg*, dz. cyt., s. 187–188.

³⁹ *Cześć Ci składamy, wielka Matko Boża*, dz. cyt., zwr. 3, s. 43.

⁴⁰ Por. J. Dołbakowski, *Wybrał ich Bóg*, dz. cyt., s. 187–188.

⁴¹ *Anielskie Twoje lico*, dz. cyt., zwr. 2, s. 12.

⁴² *Twe oczy natchnione*, t.: St. Czyż, m.: o. F. Folek V.D., w: Zp MBNP, zwr. 1, s. 36.

⁴³ Por. J. Dołbakowski, *Wybrał ich Bóg*, dz. cyt., s. 187–188.

⁴⁴ Por. *Witaj, Maryjo, Umilowana*, dz. cyt., zwr. 2, s. 38.

⁴⁵ *Twe oczy natchnione*, dz. cyt., zwr. 2, s. 36.

⁴⁶ *W dobre Twe oczy*, t.: o. S. Podgórski, m.: o. A. Klaman, w: Zp MBNP, s. 70.

⁴⁷ *Jakże piękna jesteś, Pani*, dz. cyt., ref., s. 16.

*Twoja*⁴⁸. *Patrzeć w oczy, w których dobroć lśni, / to nasza radość, o Dziewico*⁴⁹. To sprawia, że wierni błagają: *Zwróć ku nam słodkie wejrzenie*⁵⁰; *Racz z matczynej swej miłości / zwrócić ku nam świętą skroń*⁵¹; *Gdy Twojej chwały niebieski tron, / daleki duszy cierpiącej. / Spoglądnij na nas przez obraz on, / Pomocy Nieustającej*⁵².

Spojrzenie Maryi na ikonie pod wpływem zachodniej sztuki stało się łagodniejsze w porównaniu z surowymi greckimi kanonami. Budzi ono miłość, wyraża dobroć i przystępność oraz zapewnia o Jej matczynym wsparciu⁵³: *Marii dziecię nie zaginie, / czuwa nad nim Matki wzrok*⁵⁴.

1.4. Matka i Królowa nasza

Na ikonie MBNP głowę Maryi zdobią dwie gwiazdy. Symbolizują one dziewictwo Maryi przed i po narodzeniu Jezusa: *w dziewiczej chwały strojna blaśki, to Bożej Miłości żywy cud*⁵⁵. W pieśniach przewija się wątek królewskości Maryi, który sięga korzeniami nauczania św. Alfonsa⁵⁶. Bezpośrednia przyczyna takiego ujęcia w pieśniach wypływa także z treści ikony MBNP i z rozpowszechnionego zwyczaju koronowania maryjnych wizerunków w licznych sanktuariach⁵⁷. Maryja to Królowa, co *u nas tron sobie obrała, / by nas wspomagać w życia czas*⁵⁸.

Pieśni nawiązują do starej tradycji kultu ikony MBNP, która została umieszczona w nowo wybudowanym kościele św. Alfonsa w Rzymie i koronowana 23 czerwca 1867 roku⁵⁹. Maryja jest Królową *gwiazd i ludzkich serc*, spoglądającą z *błękitów nieba na ziemię*⁶⁰.

Powyżej środka czoła Maryi widnieje ośmioramienna gwiazda, nieco niżej zaś, po jej prawej stronie, gwiazda-krzyż⁶¹. Nawiązują one także do tytułów Ma-

⁴⁸ *Do Ciebie, Matko, Szafarko łask*, t.: o. T. Sitko, m.: o. A. Klaman, w: *Cantate*, n. 52, zwr. 3, s. 97.

⁴⁹ *Szczęśliwi święci w niebios chwale*, dz. cyt., zwr. 2, s. 34.

⁵⁰ *Matko, przed Twoim obrazem*, dz. cyt., zwr. 4, s. 24.

⁵¹ *Jakże piękna jesteś, Pani*, dz. cyt., zwr. 3, s. 16.

⁵² *Do Ciebie, Matko, Szafarko łask*, dz. cyt., zwr. 2, s. 97.

⁵³ Por. M. Kotyński, *Medytacje nad Ikoną...*, dz. cyt., s. 38–39.

⁵⁴ *Usłysz, Matko*, t.: o. J. Byczkowski, m.: ks. A. Chlondowski, w: Zp MBNP, zwr. 2, s. 37.

⁵⁵ *W dziewiczej chwały*, t.: s. Alicja Niepokalanka, m.: ks. A. Chlondowski, w: Zp MBNP, zwr. 1, s. 39; zob. tamże, s. 71–72.

⁵⁶ Zob. św. A.M. de Liguori, *Wysławianie Maryi. Rozważania nad wezwaniami modlitwy Witaj Królowo*, tłum. S. Misiaszek, M. Pierzchała, Kraków 2000, s. 17–23.

⁵⁷ Zob. *Uczyńcie Ją znaną całemu światu. Kult i symbolika Ikony Matki Bożej Nieustającej Pomocy w zarysie*, red. M. Sadowski, Kraków 2011, s. 145–151.

⁵⁸ *O Ty, coś u nas tron sobie obrała*, t.: o. J. Byczkowski, m.: F. Nowowiejski, w: Zp MBNP, zwr. 1, s. 29.

⁵⁹ *Nieustająca Pomoc. Ikona...*, dz. cyt., s. 6–20; zob. *Ośrodki kultu Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w świecie*, w: http://www.zrodlo.krakow.pl/Archiwum/Numery_Specjalne/Nr_30_2000/12.html (dostęp: 28 sierpnia 2012).

⁶⁰ *Królowo gwiazd*, t.: o. H. Pagiewski, m.: o. W. Skroboszewski, w: Zp MBNP, ref., s. 45.

⁶¹ Zob. J. Dołbakowski, *Wybrał ich Bóg*, dz. cyt., s. 187–188.

ryi jako Gwiazdy Zarannej (Jutrzenki) i Gwiazdy Morza, Królowej Nieba. Mówią o tym słowa pieśni: *Gwiazdą nam bądź zaranną, / o Matko*⁶²; *Ty zawsze, Matko, i w dzień, i w nocy / świecisz nam gwiazdą trwałąj pomocy*⁶³; *Wierzymy, Matko, żeś nas pokochała / i nie opuścisz nigdy nas*⁶⁴.

Nieustająca Pomoc to Królowa nieba i ziemi wspomagająca swój cierpiący lud: *Niebios Królowo, zwróć swe wejrzenie / na Twych czcicieli ból i cierpienie. / Niechaj do Ciebie głos nasz doleci, / racz swą pomocą wesprzeć Twe dzieci*⁶⁵.

W polskich pieśniach do MBNP zauważa się przenikanie pierwiastków narodowych. Na ten kult nakłada się tytuł Królowej Polski: *Nieustającej Matko Pomocy, / weź w swą opiekę naród sierocy, / daj mu swą litość / odczuć na nowo, Królowo*⁶⁶; *Ty, coś sprawiła Wisły cud*⁶⁷; *Tyś naszym wzorem wiary i męstwa, / Ty nas ogarniasz spojrzeniem swym, / w mrokach cierpienia i w dniach zwycięstwa, / Tyś nam Królową, my ludem Twym*⁶⁸; *weź w swą opiekę polski lud*⁶⁹.

Powyższe przykłady ilustrują, jak głęboko przeniknął w świadomość polskich katolików kult MBNP. Ten narodowy nurt pobożnościowy w pieśniach, ukazujący Maryję jako naszą najpiękniejszą Królową i Matkę, łatwiej zrozumieć, gdy uświadomimy sobie, że kopie ikony MBNP znajdują się niemal w każdym kościele naszej ojczyzny⁷⁰.

2. Maryja jako pomagająca Matka

Maryja jest matką nam⁷¹. Kult Matki Boskiej pomagającej ludziom wypływa z prawdy o macierzyństwie Maryi wobec wszystkich. To Jej duchowe macierzyństwo w porządku łaski zrodziło się pod krzyżem Zbawiciela (por. J 19, 26–27). Maryjna pobożność ludowa, głęboka w motywacjach, jest ważnym i uniwersalnym faktem w Kościele. Charakteryzuje się zróżnicowaniem zewnętrznych form. Wypływa z wiary i miłości ludu Bożego do Chrystusa, Odkupiciela rodzaju ludzkiego, oraz ze sposobu rozumienia zbawczej misji, którą Bóg powierzył

⁶² *Z tronu niebieskiej chwały*, t. i m.: św. A. Liguori, harm.: ks. A. Chlondowski, w: Zp MBNP, zwr. 1, s. 73; zob. tamże, s. 74.

⁶³ *Nieustającej Matko Pomocy*, t. i m.: ks. Fr. Walczyński, w: Zp MBNP, zwr. 3, s. 65.

⁶⁴ *O Ty, coś u nas tron sobie obrała*, dz. cyt., zwr. 1, s. 29.

⁶⁵ *Niebios Królowo, zwróć swe wejrzenie*, t.: o. J. Byczkowski, m.: ks. A. Chlondowski, w: Zp MBNP, zwr. 1, s. 57.

⁶⁶ *Nieustającej Matko Pomocy*, dz. cyt., zwr. 1, s. 65.

⁶⁷ *W dziewiczej chwały*, dz. cyt., zwr. 3, s. 39; zob. tamże, s. 71–72.

⁶⁸ *O Ty, coś u nas tron sobie obrała*, dz. cyt., ref., s. 29.

⁶⁹ *W dziewiczej chwały*, dz. cyt., zwr. 1, 3, s. 39; zob. tamże, s. 71–72.

⁷⁰ Por. S.L. Piech, *Kult Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Polsce*, w: *Uczyńcie Ją znaną całemu światu*, dz. cyt., s. 76–77.

⁷¹ *Maryjo, dziękujemy Ci*, t.: W. Łakowicz, m.: o. A. Kłaman, harm.: J. Mroczek, w: Zp MBNP, zwr. 3, s. 19.

Maryi z Nazaretu. W odwiecznym planie zbawienia Maryja jest nie tylko Matką Pana i Zbawiciela, lecz również Matką wszystkich ludzi na płaszczyźnie łaski⁷².

2.1. Matka nieustająca w swej skutecznej pomocy

Troskliwa pomoc Matki Bożej jest stała: *Nieustającą pomocą swą wspiera wciąż duszę mą*⁷³. Przekonanie o jej skuteczności wyraża wezwanie: *Prowadź, Maryjo, nas w niebios strony*⁷⁴. Miłość Maryi jest praktyczna w stosunku do ludzi. MBNP pomaga przez to, że *rozwesela nas / w strapienia każdy czas*⁷⁵; *wspiera na każdy dzień*⁷⁶; *osładza ludzkie znoje*⁷⁷. Jej pomoc dotyczy spraw nie tylko doczesnych, ale i nadprzyrodzonych: *pomaga w cnocie rósć*⁷⁸; *wciąż pomoc niesie nam, / do niebios wiedzie bram*⁷⁹.

2.2. Maryja jako nieustanna wspomóżycielka wiernych

Matka Pomocy Nieustającej *pomaga nam*⁸⁰ *w życia czas*⁸¹, *nieustannie*⁸². *Wspiera nas w niedoli czas*⁸³; *wspiera swój lud we dnie i w nocy*⁸⁴; *nieustannie / przez wszystkie życia dni*⁸⁵.

MBNP spogląda na ludzi z litością, aby im ulżył w cierpieniach⁸⁶, co uzasadnia błagania typu: *Wysłuchaj w niebie głos duszy nędznej / i błagającej o pomoc Ciebie*⁸⁷; *Ty nieustannie wspomagaj chciej*⁸⁸; *W niedoli wspieraj łaskami*⁸⁹.

⁷² DPLiL, p. 183.

⁷³ *Anielskie Twoje lico*, dz. cyt., ref., s. 12.

⁷⁴ *Otocz pomocą*, t.: Al. Niepok, m.: o. Fr. Folek, w: Zp MBNP, zwr. 3, s. 30.

⁷⁵ *Anielskie Twoje lico*, dz. cyt., zwr. 1, s. 12.

⁷⁶ *Otocz pomocą*, dz. cyt., s. 30.

⁷⁷ *Anielskie Twoje lico*, dz. cyt., zwr. 3, s. 12.

⁷⁸ Tamże, zwr. 1.

⁷⁹ Tamże, zwr. 3.

⁸⁰ Por. *Matko Pomocy Nieustającej, pomagaj nam*, t.: W. Łakowicz, m.: o. A. Kłaman, w: Zp MBNP, ref., s. 23.

⁸¹ *Z tronu niebieskiej chwały*, dz. cyt., zwr. 1, s. 73, zob. tamże, s. 74.

⁸² *Matko Nieustającej Pomocy*, m.: ks. A. Chlondowski, w: *Cantate*, n. 51, s. 96–97; Zp MBNP, s. 53 (opracowanie wielokrotnych wezwań: na solo z organami i 4-głosowy chór mieszany).

⁸³ *Matko najlepsza, Ty cierpień ciosy*, t.: o. J. Byczkowski CSsR, m.: ks. A. Chlondowski, w: Zp MBNP, ref., s. 20; zob. tamże, s. 50–52.

⁸⁴ *Witaj, Maryjo, Umiłowana*, dz. cyt., ref., s. 38.

⁸⁵ *Z tronu niebieskiej chwały*, dz. cyt., zwr. 2, s. 73, zob. tamże, s. 74.

⁸⁶ Zob. św. A. M. de Liguori, *Wysławianie Maryi*, dz. cyt., s. 141–142.

⁸⁷ *Matko Pomocy Nieustającej*, t i m.: F. Walczyński, opr.: ks. A. Chlondowski, w: Zp MBNP, zwr. 1, s. 22.

⁸⁸ *Matko najlepsza, Ty cierpień ciosy*, dz. cyt., zwr. 3, s. 20; zob. tamże, s. 50–52.

⁸⁹ *Matko, o pomoc*, t.: o. J. Byczkowski, m.: o. A. Kłaman, w: *Cantate*, ref., s. 96–97; Zp MBNP, s. 54.

2.3. Czują Matka pomagającą swym dzieciom

Maryja, to Matka otaczająca *pomocą, swe dzieci, i wszystkich spragnionych czulej opieki*⁹⁰. Kierując się miłością, *wciąż pomoc niesie nam, / do niebios wie-dzie bram*⁹¹.

Zaświadcza o tym jej czcicielka: *Chętnie słuchałaś mego szczebiotu, / dziec-ku już byłaś mi drogą*⁹².

Potwierdza to chrześcijańskie doświadczenie: *Matko ma w niebie*⁹³; *Dzisiaj ku niebu rwę się do lotu, / pomoc Twą czuję przebłogą*⁹⁴; *Nieustającą pomocą swą, / wspieraj, Maryjo, wciąż duszę mą*⁹⁵; *swoją pomocą grzesznych wciąż ra-tujesz, / do bram niebieskich, Matko, wiedz i mnie*⁹⁶; *Nam spieszysz z swą po-mocą, / nieustannie dniem i nocą*⁹⁷.

*Słyszę, Matko, że Twą chlubą / jest pomagać swoim sługom, / że uznaniem próśb Twych mocy, / jest wciąż błagać / Twej pomocy*⁹⁸; *Tys Pomocą jest Nie-ustającą*⁹⁹; *Niech wsparcia Twego doznają wszyscy, / którzy wzywają Twojej Nieustającej Pomocy*¹⁰⁰.

2.4. Potężna Matka o pomocnych dłoniach

W pieśniach do MBNP pojawia się motyw dłoni Matki Bożej. Inspiracją do tego są wyraźnie dostrzegalne w ikonie charakterystyczne cechy Hodigitrii, Przewodniczki – prawa dłoń Maryi wskazująca na Jezusa¹⁰¹. Nawiązują do tego słowa pieśni: *Wstąp w mrok światłem i oczom ciemnym, niewidzącym, / wskaż Syna swego, Prawdy jasnym słońcem*¹⁰². Delikatną aluzję odnajdziemy również w tekście: *Niech Twoja prawica wśród ciemnej nocy / wieczności wskaże nam bło-gi brzask, / przy nieustannej Twojej Pomocy, / obfity zleje źródł Bożych łask. / Ref. Dłonią tą ciągle nas wspierającą ujmij z miłością ster naszych dusz, / swoją Pomocą Nieustającą / wiedz nas do wiecznych świetlanych zórz*¹⁰³.

⁹⁰ Por. *Otocz pomocą*, dz. cyt., zwr. 1, 3., s. 30.

⁹¹ *Anielskie Twoje lico*, dz. cyt., zwr. 3, s. 12.

⁹² *Matko, wiesz dobrze*, dz. cyt., zwr. 2, s. 25; zob. tamże, s. 55–56.

⁹³ *Powitanie Matki (Matko Pomocy Nieustającej, witamy Ciebie)*, t. i m.: a.n., w: *Cantate*, n. 51, s. 96–97.

⁹⁴ *Matko, wiesz dobrze*, dz. cyt., zwr. 2, s. 25; zob. tamże, s. 55–56.

⁹⁵ *Anielskie Twoje lico*, dz. cyt., ref., s. 12.

⁹⁶ *Cześć Ci składamy, wielka Matko Boża*, dz. cyt., zwr. 3, s. 43.

⁹⁷ *Słyszę, Matko, żeś jest wielka*, dz. cyt., zwr. 1, s. 33.

⁹⁸ Tamże, zwr. 3.

⁹⁹ *Ratuj, Maryjo, Twoje służi wiernie*, t.: s. Al. Niepok., m.: ks. A. Chlondowski, w: *Zp MBNP*, zwr. 1, 3, s. 32.

¹⁰⁰ *Święta Maryjo, spiesz na pomoc nieszczęśliwym*, t.: z modlitwy brewiarzowej, m.: o. T. Sitko, w: *Zp MBNP*, s. 35.

¹⁰¹ Por. J. Dołbakowski, *Wybrał ich Bóg*, dz. cyt., s. 187.

¹⁰² *Matko Pomocy Nieustającej, pomagaj nam*, dz. cyt., zwr. 2, s. 23.

¹⁰³ *Jakże potężna prawica Twoja*, t.: s. Alicja Niepokalanka, m.: ks. A. Chlondowski, w: *Zp MBNP*, zwr. 3, ref., s. 17.

Najczęściej w pieśniach motyw ten wykorzystywany jest przede wszystkim przez podkreślenie silnych, pomocnych, matczyńskich rąk: *Jakże potężna prawica Twoja, / jak silnie ściska ją Boski Syn. / Ona dla Niego pewna ostoja, zanim podejmie zbawienia czyn*¹⁰⁴.

Według autorów pieśni, dłonie Matki Bożej trzymające Dzieciątka Jezus wyrażają matczyną, praktyczną miłość. Stąd wierni proszą: *Matko Jezusa, / zawsze jak dziatki tul*¹⁰⁵. Do tego motywu odwołuje się zwierzenie: *Łzę ledwie jedną w smutku uronię / i w prośbie Ciebie wezwę goręcej, / litośne zaraz dajesz mi dłonie, / Matko Pomocy Nieustającej*¹⁰⁶.

Wyrażona jest także dziecięca wiara czcicieli MBNP w Jej matczyną pomoc: *Kiedy Twe dziecko w smutku godzinie / dłonie wyciąga ku Tobie, / Ty łzę ocierasz, co z oczu mu płynie, / zsyłasz pociechę w żalobie*¹⁰⁷.

Prośby kierowane do MBNP uznają w Maryi pośredniczkę łask, przy czym wierni powołują się na Jej prawą dłoń, podtrzymującą ręce małego Jezusa: *W Twojej prawicy, łask Rozdawczyni, / Syn skarbów swoich zostawił klucz, / świętości wszelkiej słodka Mistrzyni, / słabe Twe dzieci, drogą dobra ucz*¹⁰⁸. W to samo rozumienie wpisuje się prośba: *Choć nie godniśmy litości, / podaj nam litośną dłoń*¹⁰⁹.

2.5. Matka Boża pomagająca cierpiącym

Pod względem ikonograficznym wizerunek MBNP należy zasadniczo do typu Madonny Bolesnej, czyli Eleusy Pasyjnej. Jest on bardzo rozpowszechniony i występuje w różnych odmianach. Charakterystyczną jego cechą są m.in. archaniołowie Gabriel i Michał trzymający narzędzia męki, namalowani w górnej części wizerunku¹¹⁰. *Choć Boża Dziecina się trwożyć poczyna, / Dzieciątka nie koisz bojaźni, / lecz smutne spojrzenie ślesz, Matko, na ziemię, / tu źródło jest męki i kaźni*¹¹¹, *W Maryi obraz zapatrzeni, / łzawo podnosim oczy wzwyż, / gdzie dwa Cheruby wśród promieni / włącznie trzymają oraz krzyż*¹¹².

W nauczaniu św. Alfonsa ważnym rysem jest umiłowanie umęczonego Zbawiciela¹¹³. Przedmiotem rozważań w pieśniach do MBNP jest jednak nie Męka Pańska, lecz różnego rodzaju ludzkie cierpienie, a przede wszystkim lęk przed

¹⁰⁴ Tamże, zwr. 1.

¹⁰⁵ *Matko, przed Twoim obrazem*, dz. cyt., ref., s. 24.

¹⁰⁶ *Gdy w ciężkich walkach*, t.: s. Stefania Felicjanka, m.: D. Bartmiański, harm.: J. Mroczek, w: Zp MBNP, zwr. 2, s. 15.

¹⁰⁷ *Kiedy Twe dziecko*, dz. cyt., zwr. 1, s. 18.

¹⁰⁸ *Jakże potężna prawica Twoja*, dz. cyt., zwr. 2, s. 17.

¹⁰⁹ *Jakże piękna jesteś, Pani*, dz. cyt., zwr. 3, s. 16.

¹¹⁰ Por. J. Dołbakowski, *Wybrał ich Bóg*, dz. cyt., s. 187.

¹¹¹ *Twe oczy natchnione*, dz. cyt., zwr. 3, s. 36.

¹¹² *W dziewiczej chwały*, dz. cyt., zwr. 2, s. 39; zob. tamże, s. 71–72.

¹¹³ Zob. św. A.M. de Liguori, *Medytacje pasyjne*, tłum. K. Franczyk, J. Chaim, Kraków 1998, s. 5–8.

nim: *Jako Twój Jezus wśród trwogi / dłońmi ujmuje Twą rękę, / my ci składamy pod nogi, / nasze cierpienia, udreki*¹¹⁴.

Pasyjne elementy ikony MBNP przywołują skojarzenia z ludzkim cierpieniem, o czym wierni mówią słowami: *kiedy krzyż ciśnie w tej też dolinie*¹¹⁵. Pieśni wychowują do uciekania się pod matczyną opiekę Maryi w chwilach lęku: *Gdy nas ogarnia[e] trwoga, / Matko, wspomóż nas*¹¹⁶. Wyrażają błagania o wsparcie i pomoc w wytrwaniu w bolesnym doświadczeniu: *W cierpienia czas pomocą darz*¹¹⁷; *Niech w każdej doli wytrwam w cichości / krzyż miłującej, choć serce boli*¹¹⁸.

Włócznia w rękę jednego z archaniołów, przypominająca o przebitym boku Zbawiciela, wywołuje w czcicielach MBNP potrzebę prośb o uzdrowienie uczuć własnych i innych: *Wspomóż, niech stoję i grot boleści / serce raniącej męstwem ukoję*¹¹⁹; *Otocz pomocą serca cierpiące, które przesywa ból, / a w dusze wlewaj łaski kojące, zawsze do serca tuł*¹²⁰.

Na osobne wyróżnienie zasługuje prośba o chrześcijański charakter życia społecznego: *Niech do klas szkolnych wróci Krzyż Twojego Syna, / przecież w Krzyżu tym prawda nasza jest jedyna*¹²¹.

Obcym elementem w stosunku do treści ikony MBNP jest zapowiedź Jej cierpienia i skojarzenie z Męką Pańską w pieśni opisującej zwiastowanie: *O Mario, czemu pobladłaś? (...) Nie trwóż się, Maryjo, Lilijo*¹²².

3. Kochająca MBNP nadzieją swych czcicieli

Kościół widzi w błogosławionej Dziewicy znak nadziei i pociechy¹²³. Lud Boży wpatrzony w obraz MBNP woła: *Twa dobroć świeci nad słońca blask, / nadzieją Tyś nam jedyną*¹²⁴. Maryja jest szczególnie obdarowana przez Boga: *Dary Ci dane, od Boga wybranej, / byś nimi budziła nadzieję*¹²⁵.

Maryja to najlepsza Matka, która dostrzega nasze potrzeby, pokrzepia i podnosi¹²⁶: *Jak miło duszy upadającej, / wspomnieć na Ciebie, nasza nadziejo, /*

¹¹⁴ *Matko, przed Twoim obrazem*, dz. cyt., zwr. 3, s. 24.

¹¹⁵ *Matko najlepsza, Ty cierpień ciosy*, dz. cyt., zwr. 3, s. 20; zob. tamże, s. 50–52.

¹¹⁶ *Gdynas ogarnia[e] trwoga*, t. i m.: ks. R. Nowowiejski, opr. A. Chlondowski, w: *Cantate*, n. 53, zwr. 1, s. 98.

¹¹⁷ *Do Ciebie Matko, Szafarko łask*, dz. cyt., zwr. 3, s. 97.

¹¹⁸ *Matko Pomocy Nieustającej*, dz. cyt., zwr. 2, 4, s. 22.

¹¹⁹ Tamże, zwr. 2, s. 22.

¹²⁰ *Otocz pomocą*, dz. cyt., zwr. 2, s. 30.

¹²¹ *Matko Pomocy Nieustającej, pomagaj nam*, dz. cyt., zwr. 3, s. 23.

¹²² *Nie trwóż się, Maryjo*, t.: J. Korczakowska, m.: M. Matuszewski, opr. o. W. Skroboszewski, w: *Zp MBNP*, zwr. 1, ref., s. 59–61.

¹²³ Por. KK 68.

¹²⁴ *Do Ciebie Matko, Szafarko łask*, dz. cyt., zwr. 1, s. 97.

¹²⁵ *Twe oczy natchnione*, dz. cyt., zwr. 2, s. 36.

¹²⁶ T. Siudy, *Zawierzmy Maryi. Rozważania o Matce Boga i Matce ludzi*, Częstochowa 2000, s. 61.

*Matko Pomocy Nieustającej*¹²⁷. Czyciele MBNP modlą się słowami św. Teresy: *Jesteś mi pewną ostoją*¹²⁸.

Wiara w Jej miłość sprawia, że proszą: *Spraw, niech znak naszej wiary, nadziei, miłości / nieustannie na ścianach naszych domów gości*¹²⁹.

3.1. Kochające serce MBNP

Kościół w Najświętszej Dziewicy jest już cały święty. Wierni świadomi swej grzeszności starają się usilnie przezwyciężać grzech, wzrastać w świętości i dlatego wznoszą swe oczy ku Maryi¹³⁰. W ikonografii kolor czerwony symbolizuje miłość: na obrazie MBNP Maryja odziana jest w ciemnoczerwoną suknię ze złotymi lamówkami wokół szyi i na prawym rękawie¹³¹. Wierni śpiewają: *O Matko nasza, Matko miłości! / Niechaj doznamy Twojej litości, / bośmy okryci grzechów ranami*¹³².

W pieśniach do MBNP wspomina się *Serce Twe Niepokalane*¹³³, a więc pojawiają się elementy z nabożeństwa do Niepokalanego Serca Maryi (rozpowszechnionego w Polsce w osobnym wizerunku) z wezwaniem do nawrócenia¹³⁴. Do najbardziej znanych należy błaganie: *Matko Najświętsza! Do Serca Twego, / mieczem boleści wskroś przeszyciego, / wołamy wszyscy z jękiem, ze łzami, / ucieczko grzesznych, módl się za nami*¹³⁵.

Na ikonie MBNP nie ma namalowanego serca, ale o wielkiej miłości Maryi do ludzi nauczał założyciel redemptorystów i tu należy szukać głównego źródła wspomnień Niepokalanego Serca Maryi. Św. Alfons powoływał się przy tym na innych czycieli Maryi: „Tak wielka jest litość dla nas tej Matki i tak wielka miłość względem nas, że nawet nie czeka na nasze prośby, aby przyjść nam z pomocą. Eadmer stosuje słowa Księgi Mądrości do Maryi, zapewniając, że Ona wyprzedza swą pomocą tych, którzy Ją proszą o wstawiennictwo. Tak jest zatroskana o nasze dobro, że Jej czułość wyprzedza nasze prośby i zapobiega przyczynom nieszczęść. Wypływa to stąd – według zdania Ryszarda od św. Wiktora – że »serce Maryi jest tak wezbrane litością, iż skoro tylko się dowie o naszej potrzebie, już rozlewa łaski swego miłosierdzia. Niemożliwym jest dla Niej słyszeć

¹²⁷ *Gdy w ciężkich walkach*, dz. cyt., zwr. 1, s. 15.

¹²⁸ *Matko, wiesz dobrze*, dz. cyt., zwr. 1, s. 25; zob. tamże, s. 55–56.

¹²⁹ *Matko Pomocy Nieustającej, pomagaj nam*, dz. cyt., zwr. 3, s. 23.

¹³⁰ Por. KK 65; KKK 829.

¹³¹ Por. J. Dolbakowski, *Wybrał ich Bóg*, dz. cyt., s. 188.

¹³² *Matko Najświętsza! Do Serca Twego*, t. i m.: Siedlecki 1928, w: *Śpiewnik liturgiczny*, red. nacz. K. Mrowiec, Lublin 1991, nr 363, zwr. 4, s. 345.

¹³³ *O Matko Boska, za nami wstawiaj się*, dz. cyt., zwr. 1, s. 95.

¹³⁴ Zob. J. Uryga, *Nigdy Ja ciebie, ludu, nie rzuciła. Rok polski z Maryją*, Włocławek 2001, s. 217–226.

¹³⁵ *Matko Najświętsza! Do Serca Twego*, dz. cyt., zwr. 1, s. 344–345.

o czyjej nędzy, a nie pospieszyć z pomocą¹³⁶. Jej współczujące Serce *to miłosierdzia i łaski tron*¹³⁷.

W tym szerokim kontekście zrozumiałe są stwierdzenia typu: *Anielskie Serce Twoje, / ośladza ludzkie znoje*¹³⁸; *Ziemia zdaje się być niebem, / tak jest pełna Twoich łask, / Sercem dzielisz się jak chlebem*¹³⁹.

Matczyna miłość pobudza do czynnej odpowiedzi: *Przy sercu Twoim kochającym, / jak dzieci zawsze chcemy żyć*¹⁴⁰. Miłość do Matki Bożej prowadzi do coraz większego zawierzenia Jej w dziecięcym zaufaniu¹⁴¹.

Do wyjątków należą akty oddania Matce Bożej Nieustającej Pomocy¹⁴²: *Modlitw i pieśni zdobią Cię wianem / wierni serdecznie Tobie oddani*¹⁴³. Zdarzają się też postawy ofiarowania swych serc MBNP: *Matko Pomocy Nieustającej, witamy Ciebie, / przyjm serca nasze, Ciebie kochające*¹⁴⁴; *Dziś Ci serce niosę w dani, / Tobie zawsze służyć rad*¹⁴⁵. Pieśni te są jakby echem modlitw proponowanych przez duszpasterzy¹⁴⁶.

3.2. Poczyszczycielka strapionych

Maryja jest Nieustającą Poczyszczycielką, a jednocześnie pomocą w trudnej drodze życiowej¹⁴⁷. Maryja to Matka Najlepsza, bo najlepiej zna *cierpień ciosy / i nasze troski*¹⁴⁸. Święta Maryja spieszy na pomoc nieszczęśliwym, podnosi przygnębionych, pociesza płaczących¹⁴⁹.

Maryja jest Matką, która ratuje i pociesza¹⁵⁰, i zmienia łzy w uśmiech¹⁵¹. Nie sie nieustanną pomoc, *kiedy nam oczy łza gorzka zrasza*¹⁵². To Matka najlep-

¹³⁶ Z dzieł św. Alfonsa Marii Liguoriego, biskupa (*De Mariae gloriis*, edit. latina, Romae 1950, pp. 136–144); w: Święto Najświętszej Maryi Panny Nieustającej Pomocy, godzina czytań, w: http://www.brewiarz.katolik.pl/vi_12/2706w3/godzczyt.php3 (dostęp: 27 czerwca 2012).

¹³⁷ *Matko najlepsza, Ty cierpień ciosy*, dz. cyt., zwr. 2, s. 20; zob. tamże, s. 50–52.

¹³⁸ *Anielskie Twoje lico*, dz. cyt., zwr. 3, s. 12.

¹³⁹ *Jakże piękna jesteś, Pani*, dz. cyt., ref., s. 16.

¹⁴⁰ *Szczęśliwi święci w niebios chwale*, dz. cyt., zwr. 1, s. 34.

¹⁴¹ Por. DPLiL, p. 204, s. 144–145.

¹⁴² Zob. A. Desurmont, *Tydzień Sługi Maryi*, tłum. J. Madanowski, Wrocław 1950; *Modlitwy i pieśni maryjno-misyjne do Matki Bożej Nieustannej Pomocy*, Kraków 2011, s. 142–143.

¹⁴³ *Witaj, Maryjo, Umiłowana*, dz. cyt., zwr. 1, s. 38.

¹⁴⁴ *Powitanie Matki (Matko Pomocy Nieustającej, witamy Ciebie)*, dz. cyt., s. 96–97.

¹⁴⁵ *Jakże piękna jesteś, Pani*, dz. cyt., zwr. 1, s. 16.

¹⁴⁶ Por. A. Łabuda, *Ikona Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Mościskach. Modlitewnik*, dz. cyt., s. 150–151; zob. T. Siudzyński, *Zawierzmy Maryi*, dz. cyt., s. 63.

¹⁴⁷ Zob. J. Uryga, *Nigdy nie rzuciła*, dz. cyt., s. 227–234.

¹⁴⁸ *Matko najlepsza, Ty cierpień ciosy*, dz. cyt., zwr. 1, s. 20; zob. tamże, s. 50–52.

¹⁴⁹ Por. *Święta Maryjo, spiesz na pomoc nieszczęśliwym*, dz. cyt., s. 35.

¹⁵⁰ Por. *Gdy w ciężkich walkach*, dz. cyt., zwr. 1, s. 15.

¹⁵¹ Por. *Królowo gwiazd*, dz. cyt., zwr. 2, s. 47.

¹⁵² *Cześć Ci składamy, wielka Matko Boża*, dz. cyt., ref., s. 44.

sza¹⁵³, pomagająca w smutku: *Promień Twej łaski niech im zaświeci, smutku rozprasza cień*¹⁵⁴, *W pieśni ku Tobie wnosimy głosy, / pociechę Ty nam i pomoc dasz*¹⁵⁵. Jako Pocieszycielka przygarnia nas do swego serca, *kiedy łza gorzka lica nam zrasza*¹⁵⁶.

3.3. Hojna szafarka łask

Najczęstszą formą okazywania czci MBNP jest wzywanie Jej: *Matko Najświętsza, Matko Ty nasza, / przyjm od swych dzieci należną cześć*¹⁵⁷, i kierowanie do Niej różnego rodzaju prośb, typu: *O Maryjo, błagamy Cię*¹⁵⁸; *Nieustającej Twej Pomocy / wzywać będziemy z głębi dusz*¹⁵⁹.

Wezwania te są uzasadnione, gdyż Maryja to hojna szafarka łask¹⁶⁰. Dlatego *płyń w nowennie nieustającej / do [Niej] prośby i skargi ton*¹⁶¹. Jako Matka pełna łaski rozdaje je ludowi¹⁶²: *Matko Pomocy Nieustającej, / Łaski skarbnico, Matko jedyna*¹⁶³; *Matko najmiłsza nasza, / jak słodkie jest imię Twoje, / łaski obfite zdroje / płyną z Twych świętych rąk*¹⁶⁴; *Szafarko łask, / czułością Twą nas wzmocnić chciej*¹⁶⁵; *Do Ciebie, Matko, Szafarko łask, / błagalne pienia wciąż płyną*¹⁶⁶; *nadziei blask, miłości czar / na wierny lud łaskawie zlej*¹⁶⁷.

MBNP to Matka pocieszenia, która udziela *pociechy / z niebios słynącej i wytrwałości*¹⁶⁸. Do Niej *płyń / głos prośby naszej w modlitwie*¹⁶⁹. MBNP wzywana jest *w każdy czas*¹⁷⁰, a zwłaszcza w trudnych sytuacjach: *gdysmy ściśnieni bólu cierniami*¹⁷¹; *gdy wiare tracim żywą*¹⁷²; *gdy na życia tej głębinie / dusze w krąg oto-*

¹⁵³ *Matko najlepsza, Ty cierpień ciosy*, dz. cyt., zwr. 1,2,3, s. 20; zob. tamże, s. 50–52.

¹⁵⁴ *Otocz pomocą*, dz. cyt., zwr. 1., s. 30.

¹⁵⁵ *Matko najlepsza, Ty cierpień ciosy*, dz. cyt., zwr. 1, s. 20; zob. tamże, s. 50–52.

¹⁵⁶ Tamże, ref.

¹⁵⁷ *Cześć Ci składamy, wielka Matko Boża*, dz. cyt., ref., s. 44.

¹⁵⁸ *O Matko Boska, za nami wstawiaj się*, dz. cyt., s. 95.

¹⁵⁹ *W dziewiczej chwały*, dz. cyt., ref., s. 39; zob. tamże, s. 71–72.

¹⁶⁰ Por. św. A. Liguori, *Nawiedzenia Przenajświętszego Sakramentu i Najświętszej Maryi Panny*, Warszawa 1983, s. 108–109.

¹⁶¹ *Matko najlepsza, Ty cierpień ciosy*, dz. cyt., zwr. 2, s. 20; zob. tamże, s. 50–52.

¹⁶² Zob. L. Scheffczyk, *Maryja. Matka i Towarzyszka Chrystusa. Podręcznik mariologii*, tłum. J. Tumielewicz, Kraków 2004, s. 72–76.

¹⁶³ *Anielski chlebie*, t.: s. Alicja Niepokalanka, m.: ks. A. Chlondowski, w: *Zp MBNP*, ref., s. 42.

¹⁶⁴ *Z tronu niebieskiej chwały*, dz. cyt., zwr. 2, s. 73, zob. tamże, s. 74.

¹⁶⁵ *Królowo gwiazd*, dz. cyt., zwr. 1, s. 47.

¹⁶⁶ *Do Ciebie, Matko, Szafarko łask*, dz. cyt., zwr. 1, s. 97.

¹⁶⁷ *Królowo gwiazd*, dz. cyt., ref., s. 45–46.

¹⁶⁸ *Matko Pomocy Nieustającej*, dz. cyt., zwr. 3, s. 22.

¹⁶⁹ *Matko najlepsza, Ty cierpień ciosy*, dz. cyt., zwr. 3, s. 20; zob. tamże, s. 50–52.

¹⁷⁰ *Gdy nas ogarnia[e] trwoga*, dz. cyt., ref., s. 98.

¹⁷¹ *Matko Najświętsza! Do Serca Twego*, dz. cyt., zwr. 3, s. 345.

¹⁷² *Gdy nas ogarnia[e] trwoga*, dz. cyt., zwr. 2, s. 98.

czy mrok¹⁷³; *gdy miłość gaśnie w duszy*¹⁷⁴; *w pokusy złej godzinie*¹⁷⁵; *kiedy nas dręczy pokusa, / smutku przytłacza ból*¹⁷⁶; *w każdej słabości*¹⁷⁷; *gdy w ciężkich walkach siły słabnieją*¹⁷⁸; *gdy pośród ciemnej życia nocy / promień nadziei gaśnie już*¹⁷⁹; *kiedy przewinień wspomnienie / lękiem nam duszę napawa*¹⁸⁰; *gdy na ziemi ciąży mi życie*¹⁸¹; a w końcu *gdy śmierć się do nas zbliży*¹⁸²; *gdy ostatnia łza z oka spłynie*¹⁸³; *w łzach rozstania. I w śmierci, serca rozdzierającej*¹⁸⁴.

Do MBNP unosi się *głos prośby naszej w modlitwie*¹⁸⁵, zanoszone są błagania o przywrócenie miłości¹⁸⁶ i *by nadzieję wzbudziła prawdziwą*¹⁸⁷. Wśród wymienianych potrzeb pojawiają się także westchnienia pobożnościowe typu: *Do nieba wprowadź wyżyn*¹⁸⁸; *Wzbudź wrażliwość sumienia, ożyw nas miłością / niech pszenicą dojrzałą serca nasze rosną*¹⁸⁹.

Wiara w dobroć MBNP uzasadnia błagania o wsparcie, bo *kto wzywa Cię, nie zginie*¹⁹⁰. *Tobie bez granic ufamy, / Matko przedziwnej pomocy*¹⁹¹.

W nabożeństwie do MBNP wznawanie Jej miłości łączy się z upraszaniem u Niej jakiejś łaski: *O Boga rodzico, Maryjo Dziewico, / ja kocham Cię we dnie i w nocy, / niech dusza ma biedna u Ciebie wyjedna / dar Nieustającej Pomocy*¹⁹²; *O Maryjo, kocham Cię, / o Maryjo, pobłogostaw wszystkie dzieci Twe*¹⁹³.

W prośbach pojawiają się także ponaglenia MBNP: *Niech nie wzywam Cię daremno, / kiedy modłę się wśród łez, / Matko, zlituj się nade mną, / zawsze mi z pomocą śpiesz*¹⁹⁴.

¹⁷³ *Usłysz, Matko*, dz. cyt., zwr. 2, s. 37.

¹⁷⁴ *Gdy nas ogarnia[e] trwoga*, dz. cyt., zwr. 3, s. 98.

¹⁷⁵ Tamże, zwr. 4.

¹⁷⁶ *Matko, przed Twoim obrazem*, dz. cyt., ref., s. 24.

¹⁷⁷ *Matko Pomocy Nieustającej*, dz. cyt., zwr. 3, s. 22.

¹⁷⁸ *Gdy w ciężkich walkach*, dz. cyt., zwr. 1, s. 15.

¹⁷⁹ *W dziewiczej chwały*, dz. cyt., ref., s. 39; zob. tamże, s. 71–72.

¹⁸⁰ *Matko, przed Twoim obrazem*, dz. cyt., zwr. 4, s. 24.

¹⁸¹ *Matko, wiesz dobrze*, dz. cyt., zwr. 1, s. 25; zob. tamże, s. 55–56.

¹⁸² *Gdy nas ogarnia[e] trwoga*, dz. cyt., zwr. 5, s. 98.

¹⁸³ *Matko Najświętsza! Do Serca Twego*, dz. cyt., zwr. 5, s. 345.

¹⁸⁴ *Matko Pomocy Nieustającej*, dz. cyt., zwr. 4, s. 22.

¹⁸⁵ *Matko najlepsza, Ty cierpień ciosy*, dz. cyt., zwr. 3, s. 20; zob. tamże, s. 50–52.

¹⁸⁶ Por. *Gdy nas ogarnia[e] trwoga*, dz. cyt., zwr. 3, s. 98.

¹⁸⁷ Tamże, zwr. 2.

¹⁸⁸ Tamże, zwr. 5.

¹⁸⁹ *Matko Pomocy Nieustającej, pomagaj nam*, dz. cyt., zwr. 1, s. 23.

¹⁹⁰ *Gdy nas ogarnia[e] trwoga*, dz. cyt., zwr. 4, s. 98.

¹⁹¹ *Matko, przed Twoim obrazem*, dz. cyt., zwr. 2, s. 24.

¹⁹² *Kiedy Twe dziecko*, dz. cyt., ref., s. 18.

¹⁹³ *O Maryjo, witam Cię*, t. i m.: a.n., harm.: o. A. Kłaman, w: *Cantate*, n. 48, s. 93–94; n. 49, s. 94; zob. Zp MBNP, s. 26. Na tę samą melodię śpiewane jest pożegnanie: *O Maryjo, żegnaj Cię*, harm.: S. Czachor, w: *Cantate*, n. 48, s. 93–94; n. 49, s. 94; zob. Zp MBNP, s. 27.

¹⁹⁴ *Jakże piękna jesteś, Pani*, dz. cyt., zwr. 2, s. 16.

3.4. Pośredniczka wszelkich łask

Maryja wzywana jest w Kościele jako Pośredniczka orędująca u Boga i wstawiająca się za modlącymi się wyznawcami¹⁹⁵. Zgodnie z tym Jej czciciele wzywają Ją w pieśniach z gorącą prośbą jako Pomoc Nieustającą i Pośredniczkę wszelkich łask, *by wciąż nam świecił szczęścia blask*¹⁹⁶.

W pieśniach do MBNP, zgodnie z duchowością redemptorystów, przewija się przekonanie o konieczności pośrednictwa Maryi dla naszego zbawienia¹⁹⁷. Wyrazem tego jest błaganie: *o pośredniczko wszelkiej łaski*¹⁹⁸.

Maryja została przeobóstwiona przez Bożą łaskę¹⁹⁹. Jej pośrednictwo uzasadniane jest Jej Bożym Macierzyństwem: *Z Ciebie, Dziewico, Wcielone Słowo / wzięło swe Ciało, swą zbawczą krew, / odziani w łaski szatę godową / niech Mu wdzięczności nucimy śpiew*²⁰⁰.

3.5. Wierna orędowniczka u Boga

W pieśniach do MBNP Maryja to orędowniczka²⁰¹, która nieustannie modli się za nami²⁰² i swym wstawiennictwem u Boga pomaga ludziom²⁰³. Wspiera ich *przyczyną swą u Boga*²⁰⁴.

MBNP to Orędowniczka, która przez wielorakie wstawiennictwo wyjednuje nam potrzebne łaski²⁰⁵. Wiarę w to wyrażają błagania: *Matko Pomocy Nieustającej, proś Boga za nami*²⁰⁶; *O Matko Boska, za nami wstawiaj się*²⁰⁷; *Módl się za ludem, / wstawiaj za duchowieństwem, / oręduj za poświęconym Bogu stanem niewieścim*²⁰⁸.

Przedmiotem prośb są łaski doczesne i nadprzyrodzone: *Przeto proś Jezusa za mną, / bądź Pomocą Nieustanną*²⁰⁹; *Wyproś nam u Syna to, / By lepszy był*

¹⁹⁵ Zob. J. Wojtkowski, *Maryjny mszał papieża Jana Pawła II w świetle historii dogmatów*, „Studia Warmińskie” XXXI (1994), s. 44.

¹⁹⁶ *Szczęśliwi święci w niebios chwale*, dz. cyt., ref., s. 34.

¹⁹⁷ Zob. św. A.M. de Liguori, *Wystawianie Maryi*, dz. cyt., s. 95–111.

¹⁹⁸ *W dziewiczej chwały*, dz. cyt., zwr. 1–3 2, s. 39; zob. tamże, s. 71–72.

¹⁹⁹ Zob. Z.J. Kijas, *Ty, co ogarniasz Nieogarnionego. Maryja w zamiarach Boga i życiu ludzi*, Kraków 2004, s. 22–23.

²⁰⁰ *Anielski chlebie*, dz. cyt., zwr. 3, s. 42.

²⁰¹ Zob. św. A. Liguori, *Nawiedzenia Przenajświętszego Sakramentu...*, dz. cyt., s. 90.

²⁰² Por. *Matko, o pomoc*, dz. cyt., ref., s. 96–97; Zp MBNP, s. 54.

²⁰³ KK 62.

²⁰⁴ *Gdy nas ogarnia[ę] trwoga*, dz. cyt., zwr. 1, s. 98.

²⁰⁵ Por. KKK 969.

²⁰⁶ *Matko Pomocy Nieustającej*, m.: G. Capocci, opr.: ks. A. Chlondowski, w: *Cantate*, n. 51, s. 96–97; Zp MBNP, s. 21.

²⁰⁷ *O Matko Boska, za nami wstawiaj się*, dz. cyt., s. 94.

²⁰⁸ *Święta Maryjo, spiesz na pomoc nieszczęśliwym*, dz. cyt., s. 35.

²⁰⁹ *Słysz, Matko, żeś jest wielka*, dz. cyt., ref., s. 33.

szczęśliwszy świat²¹⁰; *Uproś nam żywą wiarę, grzechów przebaczenie, / Ewangelii Jezusa w prawdzie zrozumienie*²¹¹.

Skuteczność wstawiennictwa Matki Bożej podkreślają słowa: *Mocą modlitwy Twojej gorejącej / przejednaj Serce Boskiego Syna*²¹²; *próśb Twych odrzucić / i Serce Boże nie może*²¹³. Oczywiście mamy tu przykłady literackiej przesady, wynoszącej miłość MBNP ponad dobro Boga, który jest źródłem wszelkiej miłości²¹⁴.

Ogólnie w pieśniach do MBNP dominuje obraz niezwykle skutecznej Orędowniczki, co zgodne jest z nauczaniem Kościoła, ukazującego Ją też jako doskonałą Orantkę²¹⁵.

4. Matka godna zaufania

Św. Alfons uczył zaufania do Matki Bożej²¹⁶. Owocem tej duchowości są teksty: *Ufnie korzymy się razem, / pewni Matczynej Twojej pomocy*²¹⁷; *Wieki ciele / cuda czynisz wciąż niemale, / ufność budzisz w sercach ludu, / świadka niejednego cudu*²¹⁸; *Ufamy, Matko [mocno], że ulżysz łzom / i wsparciem staniesz się w znojach*²¹⁹; *o Dziewico, / kochamy Cię, ufamy Ci*²²⁰; *Ufności naszej Tyś jest ostoją, / Ty wspierasz w trudach pomocą swą*²²¹.

*Twojej Pomocy Nieustającej, / Matko, wzywamy, bo Ci ufamy, / spraw to, niech w łasce uświęcającej / zawsze żyjemy, w niebo wejdziemy*²²²; *z serc głębi hołd składamy / Tobie, Najświętszej Pannie*²²³; *O pełen skarbów, łask oceanie, / głębia Twa kryje nadziemski czar, / do Ciebie płynie serc naszych tkanie, / modlitwa ufna o wszelki dar*²²⁴.

²¹⁰ *Królowo gwiazd*, dz. cyt., zwr. 2, s. 47.

²¹¹ *Matko Pomocy Nieustającej, pomagaj nam*, dz. cyt., zwr. 1, s. 23.

²¹² *Anielski chlebie*, dz. cyt., ref., s. 42.

²¹³ *Nieustającej Matko Pomocy*, dz. cyt., zwr. 3, s. 65.

²¹⁴ Zob. św. A.M. de Liguori, *Medytacje różańcowe. Teksty do kontemplacji tajemnic różańcowych*, tłum. E. Klaczak, Kraków 1997, s. 44–45.

²¹⁵ Por. KKK 2679; B. Bilicka, *Katecheza mariologiczna papieża Jana Pawła II*, Olsztyn 2000, s. 137–138.

²¹⁶ Por. św. A. Liguori, *Nawiedzenia Przenajświętszego Sakramentu...*, dz. cyt., s. 58–59, 130–131.

²¹⁷ *Matko, przed Twoim obrazem*, dz. cyt., zwr. 1, s. 24.

²¹⁸ *Słyszę, Matko, żeś jest wielka*, dz. cyt., zwr. 2, s. 33.

²¹⁹ *Do Ciebie Matko, Szafarko łask*, dz. cyt., zwr. 3, s. 97.

²²⁰ *Szczęśliwi święci w niebios chwale*, dz. cyt., zwr. 2, s. 34.

²²¹ *O Matko, dzięki*, t.: o. J. Byczkowski, m.: o. F. Folek, w: *Zp MBNP*, zwr. 2, s. 28.

²²² *Twe oczy natchnione*, dz. cyt., ref., s. 36.

²²³ *Z tromu niebieskiej chwały*, dz. cyt., zwr. 2, s. 73, zob. tamże, s. 74.

²²⁴ *O pełen skarbów*, t.: o. Fr. CSsR, m.: o. A. Klaman, w: *Zp MBNP*, zwr. 1, s. 66–67.

4.1. Matka chroniąca przed złem

Do tekstów tematycznie obcych ikonie MBNP należą błagania o ochronę przed złem²²⁵, typu: *Ratuj nas*²²⁶; *nieustannie ratuj nas*²²⁷. Błagania te zasadniczo odpowiadają kultowi ikon typu *Pokrov*²²⁸. Niemniej w duszpasterskich rozważaniach podczas nabożeństwach do MBNP pojawia się takie ujęcie teologiczne. *Nieustającej Pomocy, o Matko, wzywamy Twej, / Swym płaszczem we dnie i w nocy swe dziatki osłaniać chciej*²²⁹; *chroni od przygody złej*²³⁰; *Ratuj, Maryjo, Twoje sługi wierne, / broń je przed burzą zgubę przynoszącą. (...) / Ratuj, Maryjo, dusze, które giną, / broń je przed karą słusznie im grożącą. / Bądź im ucieczką, ostoją jedyłą, (...) / Ratuj, Maryjo, ludzkość świata całą, / po dniach udręki szczęścia szukającą*²³¹; *Ratuj młodzież, co ginie, rodziny rozbite, / wejdź w zimne nasze domy miłowania świtem*²³².

Maryja chroni ludzi od zła. Ocaleje każdy, kto schroni się pod płaszcz Jej nieustannej opieki²³³. *Niech wokół burze groźne szaleją, / nade mną jasne wciąż świeci słońce, / pókiś Ty ze mną, moja nadziejo, / Matko Pomocy Nieustającej!*²³⁴

Kolejną treścią charakterystyczną dla polskiej pobożności ludowej jest wspomniany już rys patriotyczny: *Broń od zguby nasz Naród, który Cię przyzywa, / spraw, by Polska Chrystusem stała się szczęśliwa. / Od niewiary, pijaństwa, od niemoralności, / uratuj nas, Matko, Matczyną swą litością*²³⁵. Powyższy obraz wykorzystywany jest instrumentalnie. Wizerunek MBNP kształtowany jest w celu przywrócenia porządku moralnego w społeczeństwie²³⁶.

4.2. Ucieczka grzeszników, która jedna ludzi z Bogiem

W pobożności średniowiecznej utrwaliło się zjawisko przeciwstawiania litościwej Maryi sprawiedliwemu Bogu²³⁷. Wyrastający z tego nurtu kult Matki Bożej Nieustającej Pomocy ukazuje Ją jako łagodną i miłosierną ucieczkę grzeszników. Czciociele MBNP zwracają się do Niej w śpiewie: *Grzesznych*

²²⁵ Zob. T. Špidlík, *Matka Boża*, tłum. M. Wszolek, Kraków 2003, s. 66–69.

²²⁶ *Matko, przed Twoim obrazem*, dz. cyt., ref., s. 24.

²²⁷ *Do Ciebie, Matko, Szafarko łask*, dz. cyt., zwr. 3, s. 97.

²²⁸ Zob. J. Wojtkowski, *Maryjny mszał papieża Jana Pawła II...*, dz. cyt., s. 28.

²²⁹ *Otocz pomocą*, dz. cyt., ref., s. 30.

²³⁰ Tamże, zwr. 3.

²³¹ *Ratuj, Maryjo, Twoje sługi wierne*, dz. cyt., zwr. 1–3, s. 32.

²³² *Matko Pomocy Nieustającej, pomagaj nam*, dz. cyt., zwr. 2, s. 23.

²³³ Por. S. Stańczyk, *Zanim przyszła Miriam. Myśli na Nieustanną Nowennę*, Kraków 2007, s. 57.

²³⁴ *W dobre Twe oczy*, dz. cyt., s. 70.

²³⁵ *Matko Pomocy Nieustającej, pomagaj nam*, dz. cyt., zwr. 4, s. 23.

²³⁶ Por. Z.J. Kijas, *Ty, co ogarniasz Nieogarnionego*, dz. cyt., s. 220.

²³⁷ Zob. E. Adamiak, *Traktat o Maryi*; A. Czaja, *Traktat o Kościele*, w: *Dogmatyka*, t. 2, red. E. Adamiak, A. Czaja, J. Majewski, Warszawa 2006, s. 126–129.

*ucieczko łaskawa*²³⁸; *Panno ucieczko nasza*²³⁹; *Ucieczko grzesznych, módl się za nami*²⁴⁰. Wzywanie Matki Bożej jest wyrazem wiary w Jej skuteczne wstawienie za grzesznikami²⁴¹.

Przejawem nadawania MBNP wręcz cech boskich jest tekst mówiący, że Ona jedna ludzi z Bogiem: *Kiedy Twe dziecko, Matko ma święta, / gniew słuszny Stwórcy dotyka, / Ty zerwiesz z niego grzechowe pęta, / z Bogiem pojednasz grzesznika*²⁴². Uzasadnienie tego tekstu znajdziemy w nauczaniu św. Alfonsa, przytaczającego przykłady wielu nawróceń czcicieli Matki Bożej²⁴³, oraz w aktualnych praktykach pobożności ludowej w sanktuariach maryjnych²⁴⁴.

4.3. Matka przyjmująca dziękczynienia

W modlitwie śpiewanej ukochanej Matce nie tylko przedstawiane są prośby o pomoc, ale także zanoszone podziękowania za otrzymane łaski. Czyciele MBNP wyrażają wdzięczność za Jej *macierzyńską miłość*²⁴⁵; *za dobroć (...)* *i wspomnienie*²⁴⁶; *za to, że nie zawiodła wiary swoich sług*²⁴⁷.

Motywe do podziękowań MBNP jest Jej obecność wśród wiernych: *żeś tak blisko wciąż*²⁴⁸, gdyż jak stwierdzają w modlitwie, *bez Ciebie tu / ciężko ludziom żyć*²⁴⁹. Ludzie postrzegają obecność Maryi jako wyraz Jej miłości: *że miłujesz nas, / pragniesz z nami być*²⁵⁰.

Matka Boża to rozdawczyni niezliczonych łask²⁵¹. Dziękczynienia wspominają łaski otrzymane za przyczyną MBNP: *O Matko, dzięki / za łaski Twojej obfity siew*²⁵². Czyciele dziękują *za to, że rozdziela[ysz] w krąg / blaskiem łaski swe*²⁵³. Przy czym wielokrotnie podkreślają Jej niezwykłą hojność²⁵⁴: *hojne dary*²⁵⁵; *za łaski strumień tak hojnie rozlany*²⁵⁶.

²³⁸ *Matko, przed Twoim obrazem*, dz. cyt., zwr. 4, s. 24.

²³⁹ *O Matko Boska, za nami wstawiaj się*, dz. cyt., zwr. 1–2, s. 95.

²⁴⁰ *Matko Najświętsza! Do Serca Twego*, dz. cyt., zwr. 1, 4, s. 344–345.

²⁴¹ Zob. T. Śpidlik, *Matka Boża*, dz. cyt., s. 29–31.

²⁴² *Kiedy Twe dziecko*, dz. cyt., zwr. 2, s. 18.

²⁴³ Por. św. A.M. de Liguori, *Wystawianie Maryi*, dz. cyt., s. 132–140.

²⁴⁴ Zob. DPLiL, p. 183, s. 131–132.

²⁴⁵ *O Ty, coś u nas tron sobie obrała*, dz. cyt., zwr. 2, s. 29.

²⁴⁶ *O Matko, dzięki*, dz. cyt., ref., s. 28.

²⁴⁷ Por. tamże, zwr. 1, s. 28.

²⁴⁸ *Maryjo, dziękujemy Ci*, dz. cyt., zwr. 3, s. 19.

²⁴⁹ Tamże, zwr. 1.

²⁵⁰ Tamże.

²⁵¹ Zob. J. McManus, *Błogosławić mnie będą...*, tłum. B. Widła, Warszawa 2004, s. 118–124.

²⁵² *O Matko, dzięki*, dz. cyt., zwr. 1, s. 28.

²⁵³ *Maryjo, dziękujemy Ci*, dz. cyt., zwr. 2, s. 19.

²⁵⁴ *O Matko, dzięki*, dz. cyt., zwr. 2, s. 28.

²⁵⁵ Tamże, zwr. 1.

²⁵⁶ *O Ty, coś u nas tron sobie obrała*, dz. cyt., zwr. 2, s. 29.

Podziękowania dotyczą spraw doczesnych: *za pomoc*²⁵⁷, za to, że ociera lzy²⁵⁸; *za Twą pociechę*²⁵⁹, jak również darów nadprzyrodzonych: *że przynosisz nam / Boże dziecko swe*²⁶⁰; *że prowadzisz nas / do niebieskich bram*²⁶¹.

Zakończenie

Zaprezentowane badania mają charakter przyczynkowski. Wpisują się w szereg opracowań obrazu Najświętszej Maryi Panny, który występuje w liturgii i pobożności ludowej. Omawiane pieśni maryjne kształtują obraz Maryi jako Nieustającej Wspomożycielki, która cały czas pomaga ludziom i rozdaje łaski uciekającym się do Niej czcicielom. Obraz taki jest prawidłowy, ale niepełny. Z jednej strony, zgadza się ze stwierdzeniem Soboru Watykańskiego, że Kościół stosuje w swych wezwaniach do Błogosławionej Dziewicy tytuły: Orędowniczki, Wspomożycielki, Pomocnicy i Pośredniczki²⁶², z drugiej jednak, potrzebuje uzupełnienia w pieśniach o treści eklezjotypiczne²⁶³.

Przebadanie teologicznej treści kultu Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w perspektywie historycznej ułatwi odczytanie i zrozumienie pełnego obrazu Maryi obecnego w pieśniach, nowennie²⁶⁴ oraz godzinkach²⁶⁵. Dopiero dalsze badania połączone ze szczegółowym porównaniem prawd teologicznych w pieśniach i tekstach wspomnianych nabożeństw umożliwią uchwycenie różnic oraz precyzyjne określenie specyficznych cech ludowej pobożności czcicieli MBNP.

²⁵⁷ *O Matko, dzięki*, dz. cyt., ref., s. 28.

²⁵⁸ Por. *Maryjo, dziękujemy Ci*, dz. cyt., ref., s. 19.

²⁵⁹ *O Matko, dzięki*, dz. cyt., zwr. 2, s. 28.

²⁶⁰ *Maryjo, dziękujemy Ci*, dz. cyt., zwr. 2, s. 19.

²⁶¹ Tamże, zwr. 3.

²⁶² Por. KK 62.

²⁶³ Por. KK 64–65.

²⁶⁴ Tzw. nieustanna nowenna zawsze odbywa się przed kopią obrazu MBNP, najczęściej w środy, powtarzana w dziewięciodniowym cyklu. Nabożeństwo powstało w 1922 roku w St. Louis (USA) i szybko rozprzestrzeniło się na niemal cały katolicki świat, w tym również Polskę. Składa się ze wspólnych modlitw, pieśni do MBNP, krótkiego przemówienia kaznodziei, czytania podziękowań i prośb przyniesionych przez wiernych; zob. *Nieustająca Pomoc. Ikona...*, dz. cyt., s. 20–21.

²⁶⁵ Zob. *Godzinki do MBNP*, w: http://www.milosierdzie.info.pl/godzinki_do_MBNP.pdf (dostęp: 16 maja 2012).

Summary

The Picture of Our Lady in the Songs to Our Lady of God of Perpetual Succour

Service to Our Lady of God of Perpetual Succour has been known in Poland since 1869 and due to Redemptorist Fathers it is reborn at present. As a result of research on the content of the church songs to worship Our Lady of God of Perpetual Succour a theological picture of the Holy Virgin Mary functioning in folk piety characteristic for this type of service has appeared.

Our Lady of God of Perpetual Succour is beautiful in her picture. Her beauty surpasses other creatures. She is both Queen Mother and Virgin with a loving face and anxious eyes. Our Lady is our Mother helping us continuously. She is a sensitive and carrying Mother, extremely successful in offering help. Her helpful hands and intercession in God cause that as a loving Mother she is an escape and hope for Her worshippers.

The picture of Our Lady of God of Perpetual Succour in the songs is correct but not full. On one hand it is in accordance with the statement of the Vatican Council that Church uses in its summons to Blessed Virgin the following titles: Advocate, Succour Mediator but on the other hand this picture requires a supplement in the songs with ecclesiotypical content.

Ks. Sławomir Ropiak – ur. w 1959 roku w Olsztynie, święcenia kapłańskie przyjął w 1984 roku. W latach 1985–1990 studiował muzykologię na KUL (mgr lic. muzykologii). Doktorat z teologii (PAT, Kraków, 2000), habilitacja (WT UWM, Olsztyn, 2012). Adiunkt Katedry Teologii Praktycznej i Ekumenizmu na Wydziale Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. W swych badaniach podejmuje problematykę teologii w liturgii Kościoła rzymskokatolickiego oraz jej praktycznych implikacji w pobożności ludowej.